

Nr 65.

Ankom till riksdagens kansli den 8 juni 1933 kl. 12 m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckt motion om införande av tull å sackarin och andra konstgjorda sötningsmedel.

(1:a avd.)

I en inom andra kammaren av herr *Bengtsson* i Kullen m. fl. väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, nr 190, har hemställts, »att riksdagen måtte besluta, att sackarin och andra konstgjorda sötningsmedel vid införsel till riket beläggas med en tullsats av 50 kronor per kilogram».

Enligt gällande tulltaxa, taxenummer 207 (stat. nr 521), äro sackarin och andra konstgjorda sötningsmedel fria från tull. Införsel till riket därav är emellertid icke medgiven en var utan underkastad bestämmelser, givna i en till nämnda tulltaxenummer fogad anmärkning av följande lydelse:

Anm. Hit hänförliga varor må införas allenast av apoteksföreståndare eller, på medicinalstyrelsens, vetenskapsakademiens, vederbörande universitetsfakultets eller karolinska institutets eller tekniska högskolans lärarkollegiers tillstyrkan, av vetenskapsman till begagnande för vetenskapliga ändamål eller ock, efter kommerskollegii prövning, av näringsidkare, som styrker sig hava behov av dylika varor för åstadkommande av sina tillverkningar.

Handeln med sackarin inom landet är fri och i huvudsak även förbrukningen, sedan tidigare gällande förbud mot att tillsätta sackarin vid beredning av svagdricka för avsalu år 1930 upphävdes. Vissa inskränkande bestämmelser gälla dock för användningen, i vilket avseende må erinras om förordningen den 29 juni 1917 (nr 420) angående förbud i vissa fall mot användande av vilseledande varubeteckningar vid handeln med födoämnen samt förordningen den 10 juni 1932 (nr 195) angående märkning av kärl, innehållande söta läskedrycker. Inskränkningarna sträcka sig egentligen icke längre än till deklaraionsplikt för sackarininnehåll i vissa varor.

Införseln till riket av sackarin och andra konstgjorda sötningsmedel uppgick åren 1929—1932 till följande kvantiteter och värden:

	Kvantitet	Värde	Medelvärde
	kg	kronor	per kg kronor
1929.....	8,452	94,647	11: 20
1930.....	14,014	165,090	11: 78
1931.....	7,499	109,724	14: 63
1932 (prelim. uppgifter).....	10,489	151,864	14: 48

Till stöd för förslaget om införande av en tull av 50 kronor per kilogram å sackarin och andra konstgjorda sötningsmedel har i motionen anförts i huvudsak följande.

Det nuvarande statsfinansiella läget hade aktualiserat frågan, huruvida sackarin fortfarande borde få åtnjuta tullfrihet. Sackarin saknade näringsvärde och vore följaktligen, med undantag för den jämförelsevis ringa kvantitet, som användes för medicinskt bruk, att anse som en ren lyxprodukt. Då 1 kilogram sackarin i sötkraft motsvarade 500 kilogram socker och tullen å raffinerat socker utgjorde 10 öre per kilogram, borde sackarin åsättas en tull av 50 kronor per kilogram. Även om införseln, som under åren 1926—1931 uppgått till i medeltal 9,936 kilogram per år, skulle på grund av en dylik tullsats minskas, kunde densamma dock beräknas komma att omfatta cirka 8,000 kilogram årligen, motsvarande en tullinkomst av 400,000 kronor. Det sackarin, som behövdes för medicinska ändamål, kunde få importeras tullfritt av apoteken och utlämnas mot recept.

Efter därom i grundlagsenlig ordning framställd begäran har utskottet emottagit utlåtanden i anledning av motionen från kommerskollegium, medicinalstyrelsen och kontrollstyrelsen var för sig, därvid förstnämnda ämbetsverk tillika överlämnat ett av Sveriges kemiska industrikontor avgivet yttrande i ämnet. För det huvudsakliga innehållet i den sålunda verkställda utredningen må följande redogörelse lämnas.

Sveriges kemiska industrikontor. Av det importerade sackarinet användes, enligt vad kontoret inhämtat, omkring 90 procent som tillsats till svagdricka, högst omkring 5 procent till kemisk industri och läskedrycker samt 5 å 7 procent vid apoteken. Den föreslagna tullbeskattningen skulle sålunda, om den ur kontrollsynpunkt kunde genomföras, huvudsakligen träffa svagdricksbryggerierna. Då dessa i allmänhet icke ägde den ekonomiska styrka, att de ensamma kunde bära merutgiften, skulle denna helt säkert komma att i sista hand åtminstone delvis åvila konsumenterna. Sackarin kunde icke anses såsom en ren lyxprodukt. Det vore också oriktigt att beträffande användningen jämföra sackarin med socker. Inom kemisk-teknisk industri användes sackarin såsom smakmedel i munvatten, tandpastor, vissa konserver o. d., där socker icke vore användbart. Sackarin kunde endast i vissa läskedrycker användas som direkt ersättningsmedel för socker. I övrigt användes sackarin såsom sötningsmedel i alla sådana fall, där socker till följd av jäsning och alkoholbildning icke kunde användas. Ett fördyrande av de konstgjorda sötningsmedlen skulle således i stort sett icke utöva något inflytande på förbrukningen av socker. En generell tull skulle innebära en betydande orättvisa, då ett flertal sötningsmedel av olika söthetsgrad

funnes i handeln, från söthetsgraden (i förhållande till socker) 550 till 450, 350 och 110. Ehuru kontoret rent principiellt icke hade något att invända mot införandet av en skälig tull å sackarin och liknande sötningsmedel, ville kontoret samtidigt såsom sin mening uttala, att en så hög tull som den föreslagna med all säkerhet komme att leda till smuggling, som — bortsett från den moraliska vådan av saken — i icke ringa mån skulle motväga de finansiella fördelarna.

Kommerskollegium. Sackarin och andra därmed jämförliga, konstgjorda sötningsmedel vore för närvarande icke föremål för fabriksmässig tillverkning i Sverige. Endast en ringa del av inom landet till tekniska ändamål förbrukad sackarin infördes jämlikt av kollegium meddelade importtillstånd. Under perioden 1925—februari 1933 hade sålunda av kollegium beviljats importtillstånd för allenast 4,145.25 kilogram¹ eller i medeltal 460.65 kilogram för år. Resten importerades genom apoteksföreståndare.

De utom all jämförelse största förbrukarna vore svagdricksbryggerierna och därefter de kemisk-tekniska fabrikerne för tillverkning av essenser, munvatten m. m. Användningen för medicinska och dietiska ändamål vore av en annan art, men kvantitativt obetydlig i förhållande till den tekniska förbrukningen. Någon inverkan på sockerförbrukningen hade den fria tillgången till sackarin icke under senare år visat sig utöva. Så länge nuvarande relativt låga sockerpriser vore rådande, kunde väl en sådan inverkan enligt kollegii mening icke heller vara att förvänta.

Industrikontoret hade inlagt en gensaga mot att motionärerna beteckna sackarinet som en ren lyxprodukt. Kommerskollegium biträdde kontorets ståndpunkt därutinnan. Den nuvarande konsumtionen av konstgjorda sötningsmedel inom landet syntes i utpräglad grad vara nyttighetsbetonad både beträffande ämnets industriella och dess medicinska (dietiska) användning. Kommerskollegium ville redan på grund härav starkt ifrågasätta lämpligheten av att använda sackarin såsom objekt för konsumtionsbeskattning i form av en hög finanstull. Denna skulle till större delen komma att bäras av personer, som på grund av hälsoskäl icke använde vanligt socker som sötmedel. Därtill komme att, om förslaget antoges, såväl varans beskaffenhet med dess utomordentligt starkt sötande effekt hos en relativt obetydlig kvantitet som den betydande vinst, en importör skulle kunna bereda sig genom att undandraga varan tull — partipriset uppginge till 10 à 15 kronor för kilogram — måste göra kontroll över införseln svår om icke rent av illusorisk. En kontroll över varans förbrukning inom industrien förefölle av samma skäl praktiskt ogenomförbar.

På grund av det anförda hemställde kommerskollegium, att motionen icke måtte vinna bifall.

Medicinalstyrelsen har tidigare vid olika tillfällen avgivit utlåtanden i fråga om användandet av sackarin i närings- och njutningsämnen och därvid som sin mening uttalat, att sackarin icke vore att anse som för hälsan menligt. Beträffande föreliggande motion syntes styrelsen hava

¹ Därav sammanlagt 4,000 kilogram för en fabrik för tillverkning av vissa essenser, frukt-extrakter m. m., som användas inom läskedrycksfabrikationen.

att yttra sig huvudsakligen i vad den berörde sjukvårdens intressen, men ansåge sig styrelsen dock böra framhålla jämväl andra synpunkter.

Vid beräkning av den mängd sackarin, som efter denna varas beläggande med tull, skulle komma att införas, borde hänsyn tagas till den omständigheten, att sackarin i handeln förekomme i olika kvaliteter med olika sötningsgrad. Man kunde med största sannolikhet antaga, att efter införande av tull endast sackarin av den högsta kvaliteten (550) och intet sackarin eller annat konstgjort sötningsmedel med mindre sötningsvärde komme att införas. Detta förhållande skulle säkerligen framkalla en minskning av den införda mängden. En tull å sackarin och andra konstgjorda sötningsmedel syntes, om den med tullens införande avsedda inkomsten för statsverket skulle erhållas, böra omfatta även beredningar, exempelvis tabletter, framställda av dylika sötningsmedel med eller utan tillsats av indifferentia ämnen. Det vore vidare icke osannolikt, att om den föreslagna tullen infördes, sackarin komme att tillverkas inom landet i större eller mindre mängd. En tull å sackarin, avsedd att medföra den beräknade inkomsten för statsverket, syntes sålunda böra kompletteras med bestämmelser om beskattning av inom landet framställt sackarin.

Grosshandelspriset på sackarin i den kvalitet, som i allmänhet försålles för sjukvårdsändamål, utgjorde för närvarande omkring 18 kronor per kilogram. Påläggandet av en tull utav 50 kronor per kilogram skulle sålunda innebära en högst betydlig höjning av priset på denna vara. En dylik prisförhöjning å ett läkemedel vore under alla förhållanden olämplig. Den bleve det i särskilt hög grad, när det, såsom här vore fallet, gällde ett medel, huvudsakligen använt av kroniskt sjuka, vilka under långa tider kunde vara nödsakade att begagna sig därav. Om tull komme att påläggas sackarin, borde därför, såsom i motionen föreslagits, undantag göras för sackarin för medicinskt bruk. En viss kontroll av att sackarin, som försålles för dylikt bruk, icke användes för annat ändamål, syntes kunna åvägabringas därigenom, att varan finge utlämnas endast mot läkarecept. Medicinalstyrelsen ville därvid dock icke ifrågasätta, att förnyad påskrift av läkaren för varje inköp föreskrevs.

Dessutom borde vid framställning av för vissa sjuka avsedda närings- och njutningsämnen, i vilka sackarin inginge, tullfritt sackarin få användas. På grund av de med en dylik anordning förenade kontrollsvårigheterna ville emellertid medicinalstyrelsen icke framlägga förslag i denna riktning. — Även om undantag från tullplikt medgaves för antydda ändamål, komme införandet av recepttvång likväl att medföra viss ökad kostnad för de sjuka. Styrelsen finge med anledning härav avstyrka bifall till motionen. Skulle likväl sackarin bliva belagt med tull eller annan beskattning, borde undantag från dylik beskattning medgivas för sackarin, vilket användes för vetenskapligt bruk eller som läkemedel. Medicinalstyrelsen syntes böra erhålla uppdrag att avgiva förslag till de bestämmelser, som i sistnämnda avseende erfordrades.

Kontrollstyrelsen. I handeln förekomme sackarin i form antingen av pulver eller av tabletter. De senare uppgåves äga en söthetsgrad av 350 gånger sockrets. Lägre söthetsgrad hade även sackarinet, då det framställdes såsom natriumsalt under benämningarna krystallos, sykos, sukcin o. s. v. Engrospriset i Sverige vore för närvarande å sackarin i pulver 15 kronor, å sackarintabletter 11 kronor och å krystallos 14 kronor per kilogram.

Sackarinet finge sin huvudsakliga användning såsom sötningsmedel för svagdricka. Flertalet konsumenter av det färska svagdrickat föredroge en vara med sötaktig smak. Såsom sötningsmedel för svagdricka kunde emellertid varken socker eller sirap användas i önskad utsträckning, enär dessa ämnen förjäste i drycken och därför lätt kunde medföra, att alkoholhalten stegrades utöver den medgivna gränsen. För att tillgodose allmänhetens smakriktning beträffande svagdrickat vore enda möjligheten för svagdrickstillverkarna att använda konstgjorda, icke förjäsbara sötningsmedel, vilka även hade den fördelen med sig att drycken förlänades större hållbarhet. Tidigare var dylik användning förbjuden enligt en i maltdryckstillverkningsförordningen intagen bestämmelse. Då från åtskilliga håll gjordes gällande, att sackarinförbudet lade hinder i vägen för framställning av svagdricka med den söta smak, konsumenterna åstundade, ändrades genom beslut vid 1930 års riksdag bestämmelsen därhän, att sackarin fick fritt användas vid svagdrickstillverkningen, under villkor att närvaron av sackarin deklarerades genom etikett å det kärl, i vilket drycken utlämnades från bryggeriet.

Kontrollstyrelsen kunde icke dela den i motionen framförda meningen, att användning av sackarin inom svagdricksindustrien skulle vara hänförlig till någon slags lyxförbrukning. Det anförda gäve enligt kontrollstyrelsens mening tvärtom vid handen, att sackarin kunde för svagdrickats vidkommande anses hava en berättigad uppgift att fylla, då det gällde att producera en välsmakande och prisbillig alkoholsvag maltdryck. Denna omständighet fann kontrollstyrelsen tala emot införande av den föreslagna tullen å sackarin.

Såsom ett vägande skäl mot ett tullbeläggande av sackarin kunde även framhållas de betydande risker för olovlig införsel till riket av konstgjorda sötningsmedel, som otvivelaktigt skulle bli en följd av sackarintullens införande. Den föreslagna tullen utgjorde därför en ganska tvivelaktig inkomstkälla för staten, vars anlitande styrelsen icke ansåge sig böra förorda.

Vad anginge den i motionen gjorda beräkningen av inkomsten av den föreslagna sackarintullen kunde erinras, att åtskilliga av de nu importerade sackarinpreparaten hade väsentligt lägre söthetsgrad än den beräknade 500-faldiga men att sackarinimportörerna efter fastställandet av en generell tullsats av 50 kronor per kilogram helt säkert komme att övergå till att införa enbart sackarinpulver av 550-faldig söthetsgrad. Därigenom komme vikten av det importerade sackarinet att nedgå, enligt uppgift från sakkunnigt håll sannolikt med omkring 30 procent, vilket givetvis skulle påverka inkomsten av sackarintullen.

Det borde uppmärksammas, att påläggandet av en tull av 50 kronor per kilogram å importerat sackarin självfallet skulle göra det lönande att upptaga tillverkning av varan inom landet. För att det med yrkandet i motionen avsedda fiskaliska syftet skulle ernås, bleve det givetvis erforderligt att komplettera sackarintullen med en skatt å motsvarande belopp å sackarin av inhemsk tillverkning, vilken alltså måste ställas under statens kontroll.

Utskottet har funnit sig böra med hänvisning till den utredning, som i ärendet verkställts, avstyrka motionärernas förslag. Utskottet får alltså hemställa,

Utskottet.

att motionen II:190 av herr Bengtsson i Kullen m. fl., om införande av tull å sackarin och andra konstgjorda sötningsmedel, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 8 juni 1933.

På bevillningsutskottets vägnar:

JOH. NILSSON.

Närvarande: herrar Nilsson i Kristianstad, Örne, Boman, Ericson i Obergå, Jönsson i Boa, Lövgren i Boden, Björklund, Olsson i Ramsta, Ericson i Boxholm, Lithander, Forsberg, Larsson i Örbyhus, Hjalmarsson, Sjödahl, Rosén, Velandér, Werner i Hultsfred, Eklund, Heiding och Persson i Grytterud.
